

COVID-19 Döneminde Uzaktan Eğitim Alan Hemşirelik Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Öz-Yeterlikleri ve Akademik Başarılarının İncelenmesi

Investigation of Online Learning Self-Efficacy and Academic Success of Distance Education Nursing Students in the COVID-19 Period

Hatice DEMİRDAĞ, Nuriye PEKCAN, Besti ÜSTÜN

ÖZ

2019 yılı sonunda başlayan COVID-19 salgını ile Mart ayında ülkemizde örgün eğitime ara verilmiş ve uzaktan eğitime başlanmıştır. Hemşirelikte çevrimiçi öğrenme hem öğrenciler hem de öğretmenler için çeşitli zorluklara ve endişelere neden olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinin gerektirdiği becerileri yerine getirebileceğine ilişkin inançlar öz-yeterlilik gibi psikolojik değişkenlerle açıklanmaktadır. Araştırmalar, öz yeterliliğin çevrimiçi öğrenmede akademik başarının önemli bir bileşeni olduğunu bildirmiştir. Tanımlayıcı tipte gerçekleştirilen çalışmanın amacı, pandemi döneminde zorunlu olarak uzaktan eğitim almak durumunda kalan hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme öz yeterlikleri ve ilgili dönemin akademik başarı düzeylerini incelemektir.

Bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören toplam 414 öğrenciye ulaşılmaya çalışılmıştır ve 353 hemşirelik öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Veriler, öğrencilere kurum bağlantılı e-posta adreslerine gönderilen online anket yöntemi ile Çevrimiçi Öğrenme Öz-yeterlik Ölçeği ve Tanıtıcı Özellikler Formu kullanılarak toplanmıştır.

Öğrencilerin çevrim içi öz yeterlik puanları ortalaması $80.33 \pm 14,59$ 'dur. Uzaktan eğitim sonrası akademik not ortalamaları, uzaktan eğitim öncesi akademik not ortalamalarından yüksektir. Öğrencilerin sahip olduğu ekipmanlar, mezun oldukları lise ve daha önce bilgisayar/bilişim vb. konularda eğitim alma durumlarına göre öz yeterlik puanlarının değiştiği saptanmıştır.

Çevrimiçi öğrenme öz yeterlik algıları yüksek olan öğrencilerin akademik not ortalamalarının da yüksek olduğu ve öz yeterlik algılarının bazı değişkenlerden etkilendiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Öz-yeterlik, Hemşirelik, Öğrenciler, Başarı

Demirdağ H., Pekcan N., & Üstün B., (2023). COVID-19 döneminde uzaktan eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlikleri ve akademik başarılarının incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 13(3), 433-439. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1296635>

Hatice DEMİRDAĞ

ORCID ID: 0000-0002-6512-7497

Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
Üsküdar University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul, Türkiye

Nuriye PEKCAN

ORCID ID: 0000-0002-8054-7297

Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
Üsküdar University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul, Türkiye
nuriye.pekcan@uskudar.edu.tr

Besti ÜSTÜN

ORCID ID: 0000-0003-0270-6712

İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
İstinye University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 18.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted : 10.12.2023

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

ABSTRACT

With the COVID-19 epidemic that started at the end of 2019, in March, formal education was interrupted, and distance education started in our country. In nursing, online learning has caused various difficulties and concerns for both students and teachers. The students' beliefs about their ability to fulfill the requirements of distance education programs are related to different psychological variables such as self-efficacy. Indicate that self-efficacy is an important component of academic success in online learning. The purpose of the descriptive type of study is to examine the self-efficacy in online learning and academic success levels of nursing students who had to receive online education during the pandemic.

A total of 414 students studying at a foundation university were tried to be reached and 353 nursing students participated in the study. The data were collected using the Online Learning Self-Efficacy Scale and the Descriptive Features Form, which was sent to the students' official university e-mail addresses.

The average online self-efficacy score of the students is 80.33 ± 14.59 . The academic grade point averages calculated at the end of the distance education programs are higher than the averages taken before the distance education programs. It has been determined that the self-efficacy scores of the students change depending on the equipment they have, the high school they graduated from, and their previous education in computer/informatics etc.

It has been observed that students with high levels of self-efficacy in online learning have high academic grade points and their self-efficacy perceptions are affected by some variables.

Keywords: Self-efficacy, Nursing, Students, Achievement

GİRİŞ

2019 yılı sonunda Çin'de başlayıp, hızla yayılan COVID-19 salgını 2020 yılı Mart ayı itibariyle ülkemizde de görülmeye başlamıştır. Virüsün yayılımını önlemek amacıyla alınan tedbirlerden birisi de acil olarak uzaktan eğitime geçilmesidir (Adedoyin ve Soykan, 2020). Kısa bir süre içerisinde binlerce öğretim üyesi ve milyonlarca öğrenci oryantasyon için yeterli zamanları olmadan uzaktan eğitime zorlanmıştır (Crawford ve ark., 2020; UNESCO, 2020).

Çevrimiçi öğrenme, uzaktan eğitimin bir alt kategorisi olup öğrencilerin ve öğretmenlerin birbirlerinden zaman ve konum olarak farklı olduğu durumlarda gerçekleşen; öğrenciler ve öğretmenler çevrimiçi iletişim araçlarını kullanarak iletişim kurdukları, ders içeriklerine ilişkin etkileşimler gerçekleştirdikleri formal bir eğitim şeklidir (Wang, 2008). Çevrimiçi öğrenmenin zaman ve mekandan bağımsız öğrenme, esneklik, kolaylık, öğrenciye öz-düzenleme becerisi kazandırma, iş birlikli öğrenme, öğrenme sürecini öğrencinin kendisinin planlaması gibi avantajları bulunmaktadır (Alsancak Sarıkaya ve Yurdagül, 2016). Bununla birlikte çevrimiçi öğrenme sürecinde öğrencilerin yaşadığı sorunlardan bazılarının; ekipman eksiklikleri, internet bağlantı sorunları, teknoloji kullanma becerilerine ilişkin problemler, motivasyon eksikliği ve çalışma konusunda öz disipline sahip olmamaları olduğu görülmektedir (Lee, 2015; Zimmerman ve Kulikowich, 2016). Çevrimiçi öğrenme teknolojik cihazlara ve internete bağlıdır. Kötü internet bağlantısına sahip öğretmenler ve öğrenciler, çevrimiçi eğitime erişimde sorun yaşamaktadır (Adedoyin ve Soykan, 2020). Öğrenciler uzaktan eğitim ders içeriğine erişebilir durumda ise, zaman yönetimi ve ilgili teknolojilerin kullanımı becerilerine sahipse bunun akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olmaktadır (Taipjutorus ve ark., 2012). Uygulamalı bir eğitim süreci gerektiren ve odak noktası insan olan hemşirelikte de çevrimiçi öğrenme hem öğrenciler

hem de öğretmenler için çeşitli zorluklara ve endişelere neden olmuştur.

Hemşirelikte, öğrencinin sağlık bakım ortamlarında teorik bilgisini uygulama ile bütünleştirmesini ve deneyimleyerek öğrenmesini sağlayan klinik eğitim, çevrimiçi eğitime geçilen pandemi döneminde eksik kalmıştır. Bu da hem eğitimciler hem de öğrenciler açısından eğitimin niteliğine ilişkin pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. (Korhan ve ark., 2018; Şendir ve ark., 2018).

Bir beceriyi yerine getirme kabiliyetine ilişkin inançlar çeşitli psikolojik değişkenlerle açıklanmaktadır (Yavuzalp ve Bahciyan, 2020). Bu değişkenlerden birisi olan öz-yeterlik kavramı, Bandura tarafından bireyin istenen sonuçları gerçekleştirmek için plan yapma ve uygulama yeteneklerine ilişkin inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1977). Zimmerman (2000) ise öz-yeterliğin bir bireyin bir görevi yerine getirme ve başarılı olma becerisi hakkındaki kararlarını içerdiğini vurgulamaktadır. Bireyler hedeflere yönelik kendi gelişmelerinden sorumludurlar ve ilerlemeleri kendi inançları ile ilgilidir. Öz-yeterlik, göreve özgüdür; bireyin yapabileceği şey değil, bireyin yapabildiğini algılamasıdır (Bandura, 1977) ve davranışlarla ilişkili olduğu gösterilen popüler bir motivasyon aracıdır (Bandura, 1982; Zimmerman, 2000). Kısaca öz-yeterlilik; bireyin "bunu yapabilirim" sorusuna verdiği cevaptır (Hodges, 2008). Bireyin yüksek öz-yeterlik algısı, zor görev ve etkinliklere yaklaşımında kendini rahat hissedebilmesine yardımcı olur ve düşük öz-yeterliğe sahip öğrenciler, yüksek öz-yeterliğe sahip öğrencilere göre akademik uğraşlarından daha kolay vazgeçerler (Horzum ve Çakır, 2009). Literatürdeki bazı çalışmalar, bir öğrencinin öz-yeterliliği ile akademik performansının güçlü bir ilişkisi olduğunu bildirmiştir (Honicke ve Broadbent, 2016; Richardson ve ark., 2012). Yapılan çalışmalar çevrimiçi öğrenme öz-yeterliliği yüksek öğrencilerin öğrenmeye devam etme konusunda daha

istekli olduklarını ve çevrimiçi kurslarda daha yüksek öğrenme katılımına sahip olabileceklerini göstermektedir (Jung ve ark., 2018; Pellas, 2014). Bu bağlamda, öz-yeterliğin, zorunlu uzaktan eğitim döneminde birçok öğrencinin ilk deneyimlerini yaşadığı çevrimiçi öğrenme ortamlarında önemli bir faktör olabileceği düşünülmektedir. Öz-yeterlik, öğrencilerin diğerleriyle etkileşim fırsatlarının olmadığı ve sonuç olarak sosyal olarak izole olabildiği çevrimiçi öğrenme gibi zorlu öğrenme ortamlarında özellikle önemli görünmektedir (Yavuzalp ve Nahcivan, 2020). Çevrimiçi öğrenme ortamlarındaki öğrencilerin okulu bırakma oranı, geleneksel öğrenme ortamlarına göre daha yüksektir ve bu yükseklik öz-yeterlik eksikliği ile de ilişkilidir (Tsai ve ark., 2020). Literatür incelendiğinde öz-yeterliğin çevrimiçi öğrenmede akademik başarının önemli bir bileşeni olduğu görülmektedir (Zimmerman ve Kullikowich, 2016; Yavuzalp ve Nahcivan, 2020). Torun ve ark. (2020) yükseköğretimde çevrimiçi öz-yeterliliğin akademik başarının önemli bir yordayıcısı olduğunu saptamıştır. Benzer olarak Bradley ve ark. (2017) çalışmasında da çevrimiçi öz-yeterliliğin akademik başarı açısından önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir. Uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalarda, ders içeriği için öz-yeterliğin öğrenci motivasyonu ve başarısının önemli bir destekleyicisi olarak tanımlanmıştır (Wang ve ark., 2013; Yavuzalp ve Nahcivan, 2020). Öz-yeterlik çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Yokoyama (2018) tarafından yapılan meta-analizde öz-yeterliğin cinsiyet, yaş ve matematik ve sosyal bilimler gibi alanlar arasında farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öz-yeterlik algısının cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Yavuzalp ve Nahcivan, 2020; Çetin ve Güngör, 2014; Huang, 2013).

Ülkemizde de COVID-19 pandemisi döneminde milyonlarca öğrenci ilk kez çevrimiçi öğrenme deneyimi yaşamıştır. Çevrimiçi öğrenmede öz-yeterlik, uzaktan eğitimde akademik başarının anahtar bir bileşenidir ve çevrimiçi eğitimi iyileştirmek için kritik öneme sahiptir (Hodges, 2008). Bu nedenle, uzaktan eğitim süreci de öğrencilerin konuyla ilgili öz-yeterliklerinin geliştirilmesi ve sürdürülmesi için desteklenmek üzere tasarlanmalıdır. Bu çalışmanın amacı, pandemi döneminde zorunlu olarak hazırlıksız bir şekilde uzaktan eğitim almak durumunda kalan hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlikleri ve ilgili dönemin akademik başarı düzeylerini incelemektir. Hemşirelik öğrencilerinde yapılmış çalışma olmaması nedeniyle alana önemli veriler sağlanması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Tasarımı: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlikleri ve ilgili dönemin akademik başarı puanının incelemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem: Çalışma bir vakıf üniversitesinde, Sağlık Bilimleri Fakültesi-Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini hemşirelik bölümünde öğrenim gören 414 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçimi yapılmadan tüm öğrencilerin çalışmaya katılması hedeflenmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden 353 (%82,36) öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması: Veriler çevrimiçi anket yöntemi ile Mayıs-Haziran 2021 aylarında öğrencilere kurum bağlantılı e-posta adresleri üzerinden gönderilerek toplanmıştır. Katılımcılar anketin başında yer alan çalışmaya katılım onayı verme maddesini onaylayarak formu doldurmuşlardır.

Veri Toplama araçları: Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Özel-likler Formu” ve Çevrim-içi Öğrenme Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Bu form araştırmacılar tarafından literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanmıştır (Yavuzalp ve Nahcivan, 2020; Horzum ve Çakır, 2009; Wang ve ark., 2013; Zimmerman ve Kulikowich, 2016). Formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum, mezun oldukları lise, öğrenim gördükleri sınıf gibi değişkenlerin yer aldığı 13 soru bulunmaktadır.

Çevrimiçi Öğrenme Öz-Yeterlik Ölçeği: Zimmerman ve Kulikowich tarafından 2016 yılında geliştirilmiştir. Ölçek İngilizce olarak yazılmıştır ve orijinal hâliyle üç faktör ve 22 maddeden oluşmaktadır. Bu faktörler, çevrimiçi ortamda öğrenme (10 madde), zaman yönetimi (5 madde) ve teknoloji kullanımı olarak adlandırılmaktadır. Türkçe uyarlaması 2020 yılında Yavuzalp ve Bahçivan tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe hâli 21 maddeden oluşmaktadır. Her bir alt ölçeğin Cronbach Alfa tutarlılık katsayısı 0.987 olup yüksek derecede güvenilirlik olduğunu göstermektedir. Ölçeğin kesme değeri bulunmamaktadır. En az 21, en çok 105 puan alınabilmektedir. Puan arttıkça öz-yeterlik algısının yüksek olduğu şeklinde değerlendirilir. Bu çalışmanın Cronbach Alfa tutarlılık katsayısı 0.913 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu: Ölçeğin kullanım izni ölçeğin Türkçe uyarlamasını yapan yazarlardan e-posta aracılığıyla alınmış olup ayrıca Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu’ndan (25/03/2021 tarihli 03 nolu toplantı: 61351342/MART 2021-13) etik onay ve araştırmanın yürütüldüğü Hemşirelik Bölümü’nden de izin alınmıştır.

Verilerin Analizi: Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın tanımlayıcı verileri sayı ve yüzdelik olarak değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uygunluk testi yapılarak, veriler normal dağıldığı için parametrik testler kullanılmıştır. Çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik ölçeği puanı ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler verinin yapısı ve dağılımına bağlı olarak t testi, ANOVA ve Pearson Korelasyon testleri uygulanmıştır. Ortalama puanlarının çoklu karşılaştırılmasında Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Uzaktan eğitim alan hemşirelik bölümü öğrencilerinin çevrimiçi öz-yeterlik algıları ile akademik not ortalamalarının incelenmesi amacıyla yapılan çalışmaya toplam 353 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.36 ± 2.47 olup, % 87’si kadın, % 13’ü erkektir, %32.6’sı 3. sınıf, %74.8’i sağlık meslek lisesi dışı lise mezunudur, %66.6’sının ailesinin gelirinin giderine eşit olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin çevrim içi öz-yeterlik puanları ortalaması 80.33 ± 14.59 , en düşük alınan puan 25 en yüksek alınan puan 105 tir (Tablo 1).

Tablo 1: Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Öz-yeterlik Ölçeği Puan Ortalaması (n=353)

Değişken	$\bar{X} \pm S.S$	Min	Max
Çevrimiçi öz-yeterlik puanı	80.33 ± 14.59	21	105

Öğrencilerin akademik not ortalamalarının 3.05 ± 0.58 olduğu saptanmıştır. Çevrimiçi öz-yeterlik puanları ile akademik not ortalamaları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan pearson korelasyon testi sonucunda pozitif yönde anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$) (Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin Akademik Başarı Not Ortalamaları ve Bazı Değişkenler ile Çevrimiçi Öğrenme Öz-yeterlik Ölçeği Puan Ortalaması Arasındaki İlişki (n=353)

Korelasyon*	Çevrimiçi Öğrenme Öz-Yeterlik Ölçeği	
	r	p
Akademik başarı not ortalaması	0.273	0.000
Yaş	0.056	0.295
Evde yaşayan birey sayısı	0.068	0.200

*Spearman korelasyon testi.

Katılımcıların yaş ortalaması 21.36 ± 2.47 olup, % 87'si kadın, % 13'ü erkektir. Çevrimiçi öz-yeterlik puanlarının yaşa ve cinsiyete göre değişimini belirlemek amacıyla yapılan test sonucuna göre öğrencilerin çevrimiçi öz-yeterlik puan ortalamalarını yaşa ve cinsiyete göre değişmediği saptanmıştır ($p > 0.05$). Son sınıf öğrencileri katılımcıların %11'ini, 3. sınıf öğrenciler % 32.6'sını, 2. sınıf öğrenciler % 26.6'sını ve 1. sınıf öğrenciler % 29.7 sini oluşturmaktadır. Öğrencilerin çevrimiçi öz-yeterlik puanları öğrenim gördükleri sınıfa göre değişmemektedir ($p > 0.05$). Katılımcıların % 25.2'si sağlık meslek lisesi mezunudur. Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin çevrimiçi öz-yeterlik ölçeği puan ortalamaları diğer lise mezunlarında yüksektir ve bu yükseklik istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Katılımcıların çoğunluğu (% 66) gelir düzeyini gelir gidere eşit olarak belirtmiştir. Evde yaşayan kişi sayısı ortalama 4.6 olup, en az 1 en çok 11 kişidir. Katılımcıların %71.7'sinin ev de kendisine ait odası bulunmakta, % 65.4'ü ilde, % 26.9'u ilçede, % 7.6'sı köy/kasabada yaşadığını belirtmiştir. Çevrimiçi öz-yeterlik puanları gelir düzeyi, evde yaşayan kişi sayısı, kendisine ait odası olma durumu ve yaşadığı yere göre değişmemektedir ($p > 0.05$). Katılımcıların çevrimiçi derslere katılmak için sahip olduğu ekipmanlara bakıldığında; % 36'sı bilgisayar ve cep telefonu, % 32.3'ü sadece cep telefonu, % 14.4'ü sadece bilgisayarı, % 12.5'i cep telefonu, bilgisayar, kulaklık ve mikrofonu, % 4'ü ise cep telefonu, bilgisayar ve mikrofonu sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çevrimiçi derslere katılmak için sahip oldukları ekipmanlara göre çevri-

miçi öz-yeterlik ölçeği puanlarının değiştiği saptanmış ($p < 0.05$) ve cep telefonu, bilgisayar, kulaklık ve mikrofonun hepsine sahip olduklarını belirten öğrencilerin öz-yeterlik ölçek puanlarının diğerlerine göre yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların % 89'u çevrimiçi dersler için aktif bir internet bağlantısı olduğunu, %27.8'i ise bilgisayar kullanımı/bilişim vb. konularda eğitim aldıklarını belirtmiştir. İnternet bağlantısı ile öz-yeterlik puanı değişmezken ($p > 0.05$), bilgisayar kullanımı/bilişim konularında eğitim alan öğrencilerin öz-yeterlik ölçek puanlarının daha yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.001$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Öz-yeterlik algısı, öğrencilerin başkalarıyla etkileşim fırsatlarının olmadığı, sosyal yönden izole olabildiği, aynı zamanda dikkatlerinin kolayca dağılabildiği çevrimiçi öğrenme gibi zorlu öğrenme ortamlarında oldukça önemlidir (Cho ve ark., 2010; Cho ve Jonassen, 2009). Bu çalışmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puanları ortalaması 80.33 ± 14.59 olarak saptanmıştır. Kullanılan ölçeğin kesme değeri bulunmamaktadır. Elde edilen sonuç ölçek ortalama değerinin üzerindedir. Hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öz-yeterliklerini inceleyen başka bir çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin dörtte üçünden fazlasının (%76,8) tüm alanlarda çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puanlarının zayıf olduğu vurgulanmıştır (Tiwari, 2021). Limiansi ve Hadi, 2022, fen ve sağlık disiplinlerindeki öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede öz yeterliliğe sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır ki bu da mevcut çalışma bulgularıyla uyumludur (Limiansi ve Hadi, 2022). Öz-yeterlik kişinin bir şeyi başarabileceğine dair inancını ifade etmektedir. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeyle ilgili görevleri yerine getirmek için iyi bir öz yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir ve dijital derslerin başarılı bir şekilde yürütülmesi için bir ön koşuldur. Çevrimiçi öğrenmede, öz-yeterliğin öğrencilerin performansında ve öğrenmenin kalıcılığında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir (Shen ve ark., 2013). Çevrimiçi öğrenme ortamlarındaki öğrencilerin okuldan ayrılma oranı, geleneksel öğrenme ortamlarına göre daha yüksektir (Tsai ve ark., 2020). Yapılan çalışmalar, çevrimiçi ders alan üniversite öğrencilerinin çoğunluğunun, COVID-19 salgını sırasında kaygı ve stres gibi olumsuz duygular yaşadığını göstermiştir (Fawaz ve Samaha, 2021 ; Fitzgerald ve Konrad, 2021 ; Gallego-Gómez ve diğerleri, 2020). Ayrılma oranı aynı zamanda öz-yeterlik ile de ilişkilidir (Tsai ve ark., 2020). Bu nedenle öz-yeterlik, öğrenme ve performans için elzemdir. Uzaktan eğitim alan öğrencilerin öz-yeterliklerini inceleyen çalışmalarda öğrencilerin yüksek öz-yeterliğe sahip olduğu görülmektedir (Jan, 2015; Yıldız ve Seferoğlu, 2020). Online eğitim alan öğrenciler üzerinde yapılan başka bir çalışmada ise internet öz-yeterliği yüksek olan öğrencilerin sınavlardan daha yüksek not aldığı belirlenmiştir (Wang ve ark., 2013). Literatür incelendiğinde öz-yeterlik puanları yüksek olan öğrencilerin akademik performans seviyelerinin de yüksek olduğu görülmektedir (Honicke ve Broadbent, 2016; Richardson ve ark., 2012). Bu çalışmada da öğrencilerin akademik not ortalamaları ile çevrimiçi öğrenme öz-yeterlikleri arasındaki korelasyon incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu ve öz-yeterlik puanı yükseldikçe akademik not ortalamasının da yükseldiği görülmüştür. Bu sonuçta literatür

Tablo 3: Tanımlayıcı Özelliklere Göre Çevrimiçi Öz-Yeterlik Ölçek Puan Ortalamalarının İncelenmesi (n=353)

Değişkenler		n	%		Test ve p değeri
Cinsiyet*	Erkek	46	13.0	80.15±15.71	t=-0.088 p=0.930
	Kadın	307	87.0	80.36±15.44	
Sınıf**	1.Sınıf	105	29.7	79.56±15.81	f=2.359 p=0.071
	2.Sınıf	94	26.6	81.77±14.28	
	3.Sınıf	115	32.6	78.34±14.38	
	4.Sınıf	39	11.0	84.79±11.38	
Mezun olduğu lise*	Sağlık meslek lisesi	89	25.2	84.52±14.69	t ² =3.172 p=0.002
	Diğer lise	264	74.8	78.92±14.31	
Ailenin gelir düzeyi**	Gelir gıderden az	74	21.0	79.64±14.50	f=0.185 p=0.832
	Gelir gıdere eşit	235	66.6	80.36±14.49	
	Gelir gıderden fazla	44	12.4	81.32±15.51	
Yaşadığı yer**	Köy/Kasaba	27	7.6	83.11±12.33	f=0.700 p=0.497
	İlçe	95	26.9	80.83±13.13	
	İl	231	65.4	79.80±15.90	
Kendisine ait oda varlığı*	Var	253	71.7	81.21±14.50	t =1.818 p=0.070
	Yok	100	28.3	78.09±14.63	
Sahip olduğu teknolojik ekipman**	Cep telefonu	114	32.3	77.13±16.60	f=3.160 p=0.014
	Tablet-bilgisayar	51	14.4	79.98±14.88	
	Cep telefonu-bilgisayar	130	36.8	81.19±12.03	
	Cep telefonu-bilgisayar-mikrofon	14	4.0	82.64±14.62	
	Cep telefonu-bilgisayar-mikrofon-kulaklık	44	12.5	85.73±14.17	
İnternet bağlantısı*	Var	314	89.0	80.68±13.80	t=0.985 P=0.330
	Yok	39	11.0	77.46±19.84	
Bilgisayar kullanımı/ bilişim vb. konularında eğitim alma**	Evet	98	27.8	84,89±12.04	t=4.096 p=0.000
	Hayır	255	72.2	78,58±15.12	

*Bağımsız gruplarda t testi, **Tek yönlü varyans analizi.

bilgilerini doğrulamaktadır. Öğrencilerin çevrimiçi öz yeterliliğini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve buna yönelik girişimlerin uygulanması COVID 19 gibi zorunlu online eğitim durumlarında akademik başarıyı artırabilir.

Bu çalışmada da yaşa göre çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik algısında fark bulunmamıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımı çok geniş bir aralıkta olmadığı için, yani yaşlar birbirine yakın olduğu için fark bulunmadığı düşünülmektedir. Literatürde öz-yeterliliğin bazı değişkenlerden etkileneceği durumunun da incelendiği de görülmektedir. Öz-yeterlilik algısının yaşla birlikte arttığını destekleyen bazı çalışmalar (Çetin ve Güngör, 2014; Yıldız ve Seferoğlu, 2020) bulunmaktadır.

Öz yeterlik algısının cinsiyete göre farklılaştığına yönelik birçok araştırma bulunmaktadır (Yavuzalp ve Nahçıvan, 2020; Çetin ve Güngör, 2014; Huang, 2013). Yıldız ve Seferoğlu (2020), uzaktan eğitim alan öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarında öz-yeterliliği cinsiyet açısından ele aldıklarında erkek öğrencilerin çevrim içi teknolojilere yönelik öz-yeterliliklerini daha yüksek bulmuştur. Başka bir çalışmada ise cinsiyetin çevrimiçi öğrenme öz-yeterliliğini etkilediğini, kız öğrencilerin öz-yeterliliğinin daha yüksek olduğunu bulmuştur (Yavuzalp ve Nahçıvan,

2020). Bununla birlikte cinsiyetin öz-yeterlik algısını etkilemediğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Hung ve ark., 2010; Shen ve ark., 2013). Bu çalışmada da cinsiyetler arasında çevrimiçi öğrenme öz-yeterlilik puanları açısından anlamlı bir fark bulunmadı. Cinsiyet değişkeni ile ilgili farklı araştırma sonuçları arasındaki bu tutarsızlık daha büyük çalışma gruplarıyla çalışılmasını gerektirmektedir.

Çalışmada öğrencilerin çevrim içi öğrenme öz-yeterlik algıları okudukları sınıfa göre değişmemektedir. Bu sonucun öğrencilerin çevrimiçi öğrenme öz-yeterliliklerini üniversite öğrenimi öncesinde kazandıkları şeklinde yorumlanabilir. Wang ve ark., (2013) eğitim düzeyinin teknolojik öz-yeterliliği etkilemediğini bulmuştur. Artino ve Stephens (2009) ise lisans ve lisansüstü öğrencilerin öz-yeterlik algıları arasında fark olmadığını bulmuştur. Sonuç literatürle benzerlik göstermektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 25'i sağlık meslek lisesi mezunudur ve sağlık lisesi mezunlarının çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puanlarının diğer lise mezunlarından yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu öğrencilerin lise eğitiminin lisans hemşirelik eğitimi için bir hazırlık olması ve derslere aşına olmaları nedeniyle çevrimiçi öğrenme öz-yeterliliklerinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde çevrimiçi derslere katılabilmek için sahip olduğu ekipmanlar incelendiğinde gerekli tüm ekipmanlara bazı öğrencilerin sahip olmadığı tespit edildi. Öğrenciler genellikle eğitim aracı olarak mobil telefonu kullanmaktaydılar. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puan ortalamaları sahip olduğu ekipmanlara göre değişmekteydi. Farkın hangi gruptan kaynaklandığı incelendiğinde cep telefonu, bilgisayar, kulaklık ve mikrofonu olan grubun öz-yeterlik puanının diğer gruplardan daha yüksek olduğu görüldü. Bu ekipmanların hepsine sahip olan öğrencilerin hem teknolojiye daha aşina olduğu hem de gerekli tüm ekipmanları olduğu için dersi takip edememe, derslere katılmama ve ulaşmama kaygısı yaşamadıklarından dolayı çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puanlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin %27.8'i daha önce bilgisayar kullanımı/bilişim vb. konularda eğitim aldığını bildirmiştir. Dijital okuryazarlığın çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik üzerinde anlamlı bir olumlu etkiye sahip olduğunu öne süren çalışmalar bulunmaktadır (Askar ve Davenport, 200; Prior ve ark., 2016). Literatür ile uyumlu olarak eğitim alan grubun çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puanı eğitim almayan gruptan daha yüksektir. Bu yükseklik istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çalışmada çevrimiçi öğrenme öz-yeterliğini etkileyebileceği düşünülen değişkenlerden gelir düzeyi, evde yaşayan birey sayısı, yaşadığı yer, kendisine ait odası olma durumu ve çevrimiçi dersler için internet bağlantısına sahip olma durumu ile öz-yeterlik puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Söz konusu değişkenlerin tamamının çevresel koşullarla ilgili olduğu göz önünde bulundurulurken, bu değişkenlerle ilgili daha kapsamlı çalışmalar planlanabilir.

SONUÇ

COVID-19 döneminde uzaktan eğitime geçen hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öz-yeterlikleri ile akademik not ortalamalarının incelendiği çalışmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik puan ortalamalarının üzerinde olduğu ve çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik algı puan ortalaması yüksek olan öğrencilerin akademik not ortalamalarının da yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin mezun olduğu lise, sahip oldukları teknolojik ekipmanlar ve bilgisayar/bilişim vb. konularda eğitim alma durumlarının öz-yeterliklerini etkilediği bulunmuştur. Öz-yeterlik akademik başarıyı ve derslere devamı önemli ölçüde etkileyeceği için uzaktan eğitimde önemli bir faktördür. Uzaktan eğitimde özellikle çevrim içi dersler planlanırken; çevrimiçi öğrenme öz-yeterliklerin geliştirilmesi ve sürdürülmesi için öğrencileri desteklemek üzere tasarlanmalıdır.

Sonuç olarak öğrencilerin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlikleri akademik not ortalamaları üzerinde etkilidir ve bazı değişkenlere göre farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin uzaktan eğitim öncesi öz-yeterliklerinin ve bunları etkileyebilecek faktörlerin ölçülmesi ve eğitimin tasarımında bu bulguların dikkate alınması önerilmektedir. Çevrimiçi öğrenme, uygulamalı bir eğitim süreci olan hemşirelik öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için mevcut öğrenme ortamında kullanılan yöntemleri iyileştirmek için önlemler alınmalıdır. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenimini desteklemeye yönelik olarak müfredatın

yeniden geliştirilmesi, öğretmenler ve öğrenciler için teknik altyapı ve profesyonel teknik becerilerin geliştirilmesi önerilir.

Teşekkür

Yazarlar araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere teşekkürlerini sunar.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

Bu çalışma, Covid 19 pandemisinin başlaması ile zorunlu ve ani olarak çevrimiçi öğrenme yöntemi ile eğitimine devam etmek zorunda kalan hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme öz-yeterlikleri incelenmiştir. Veriler doğrultusunda öğrencilerin çevrim içi öz-yeterliklerinin akademik not ortalamaları üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

COVID-19 salgını, çevrimiçi öğrenmeyi hemşirelik öğrencileri için birincil öğrenme yöntemi hâline getirmiştir. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde çevrimiçi öğrenmenin etkinliğinin araştırılması önemlidir. Bu çalışmanın sonuçları, gelecekteki krizlerde eğitim kalitesini iyileştirmek için fikir verebilecektir.

Kuramsal ve uygulamalı bir öğretim süreci olan hemşirelik eğitiminde derslerin büyük çoğunluğunun uygulama ve laboratuvar içerikli olması nedeniyle online eğitimin etkinliğinin sınırlı olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin online eğitime hazırlıklı olması ve çevrimiçi öz-yeterliklerinin yüksek olmasının bu süreci kısmen kolaylaştırabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma sonuçları, hemşirelik eğitimcilerine çevrim içi dersleri planlarken öğrencilerin çevrimiçi öz-yeterliklerin değerlendirilmesi ve desteklenmesi konusunda fikir verebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılıkları uygulamanın sadece tek bir kurumda yürütülmüş olmasıdır.

KAYNAKLAR

- Adedoyin OB, Soykan E. (2020). Covid-19 pandemic and online learning: the challenges and opportunities, *Interactive Learning Environments*, DOI: 10.1080/10494820.2020.1813180
- Alsancak Sırakaya D & Yurdugül H. (2016). Öğretmen adaylarının çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluluk düzeylerinin incelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* (KEFAD), 17(1), 185-200
- Artino Jr AR, Stephens JM. (2009). Academic motivation and self-regulation: A comparative analysis of undergraduate and graduate students learning online. *The Internet and Higher Education*, 12(3-4), 146-151.
- Askarşendir P, Davenport D. (2009). An investigation of factors related to self-efficacy for Java Programming among engineering students. *Online Submission*, 8(1). students.
- Bandura A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.
- Bandura A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bradley, R. L., Browne, B. L., & Kelley, H. M. (2017). Examining the influence of self-efficacy and self-regulation in online learning. *College Student Journal*, 51(4), 518-530.
- Crawford J, Butler-Henderson K, Rudolph J, Malkawi B, Glowatz M, Burton R, Magni PA & Lam S. (2020). COVID-19: 20 countries'

- higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning and Teaching*, 3(1)1-20. Retrieved from <https://doi.org/10.37074/jalt.2020.3.1.7>
- Çetin O, Güngör B. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar öz-yeterlik inançları ve bilgisayar destekli öğretime yönelik tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 55-77.
- Fawaz M, Samaha A. (2021). E-learning: Depression, anxiety, and stress symptomatology among Lebanese university students during COVID-19 quarantine. *Nursing Forum*, 56(1), 52-57. <https://doi.org/10.1111/nuf.12521>
- Fitzgerald A, Konrad S. (2021). Transition in learning during COVID-19: Student nurse anxiety, stress, and resource support. *Nursing Forum*, 56(2), 298-304. <https://doi.org/10.1111/nuf.12547>
- Gallego-Gómez JI, Campillo-Cano M, Carrión-Martínez A, Balanza S, Rodríguez-González-Moro ., Simonelli-Muñoz AJ, Rivera-Caravaca JM (2020). The COVID-19 pandemic and its impact on homebound nursing students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), Article 7383. <https://doi.org/10.3390/ijerph17207383>
- Fletcher KMM. (2005). Self-efficacy as an evaluation measure for programs in support of online learning literacies for undergraduates. *The Internet and Higher Education*, 8(4), 307-322.
- Hodges CB. (2008). Self-efficacy in the context of online learning environments: A review of the literature and directions for research. *Performance Improvement Quarterly*, 20(3-4), 7-25.
- Honick T, Broadbent J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63-84.
- Horzum MB, Çakır Ö. (2009). Çevrim içi teknolojilere yönelik öz-yeterlik algısı ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1327-1356.
- Huang C. (2013). Gender differences in academic self-efficacy: A meta-analysis. *European Journal of Psychology of Education*, 28(1), 1-35.
- Hung ML, Chou C, Chen C., Own ZY. (2010). Learner readiness for online learning: Scale development and student perceptions. *Computers & Education*, 55(3), 1080-1090.
- Jan SK. (2015). The relationships between academic self-efficacy, computer self-efficacy, prior experience, and satisfaction with online learning. *American Journal of Distance Education*, 29(1), 30-40.
- Jung, Y., & Lee, J. (2018). Learning engagement and persistence in massive open online courses (MOOCs). *Computers & Education*, 122, 9-22.
- Korhan EA, Yılmaz DU, Ceylan B, Akbıyık A & Tokem Y. (2018). Hemşirelikte psikomotor becerilerin öğretiminde senaryo temelli öğrenme: Bir deneyim paylaşımı. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(3), 11-6.
- Lee CY. (2015). Changes in self-efficacy and task value in online learning. *Distance Education*, 36(1), 59-79.
- Limiansi K, Hadi S, (2022). Çevrimiçi Öğrenmede Öğrencilerin Öz Yeterlilik Profili. 5. Uluslararası Eğitimde Güncel Sorunlar Konferansı Bildirileri (ICCIE 2021), 640. doi: 10.2991/as-sehr.k.220129.016.
- Pellas, N. (2014). The influence of computer self-efficacy, metacognitive self-regulation and self-esteem on student engagement in online learning programs: Evidence from the virtual world of Second Life. *Computers in Human Behavior*, 35, 157-170.
- Prior DD, Mazanov J, Meacheam D, Heaslip H, Hanson J. (2016). Attitude, digital literacy and self-efficacy: Flow-on effects for online learning behavior. *The Internet and Higher Education*, 29: 91-97 <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2016.01.001>
- Richardson M, Abraham C, Bond R. (2012). Psychological correlates of university students' academic performance: a systematic review and meta-analysis. *Psychol Bull*, 138(2), 353-387.
- Shen D, Cho MH, Tsai CL, Marra R. (2013). Unpacking online learning experiences: Online learning self-efficacy and learning satisfaction. *The Internet and Higher Education*, 19, 10-17.
- Swan K. (2004). Learning online: A review of current research on issues of interface, teaching presence and learner characteristics. Elements of quality online education, into the mainstream, 5, 63-79.
- Şendir M, Çelik S, Dişsiz M, Güney R, Açısöz S, Kolcu M, Bektemür G. (2018). Hemşirelik eğitimi ve uygulamasında yeni bir yaklaşım: Hemşirelik eğitimi ve uygulamasının bütünleşmesi. *JAREN*, 4(2), 92-99.
- Taipjutorus W, Hansen S, Brown M. (2012). Improving learners' self-efficacy in a learner-controlled online learning environment: A correlational study. *Future Challenges, sustainable futures. Proceedings ASCILITE Wellington*. 907-911.
- Tiwari, S. K., & Srivastava, S. P. (2021). Self-efficacy of online learning among nursing students during COVID-19 pandemic. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 8(9), 4439-4445.
- Torun, E. D. (2020). Online distance learning in higher education: E-learning readiness as a predictor of academic achievement. *Open Praxis*, 12(2), 191-208.
- Tsai CL, Cho MH, Marra R, Shen, D. (2020). The self-efficacy questionnaire for online learning (SeQoL). *Distance Education*, 41(4), 472-489.
- UNESCO (2020). COVID-19: Educational disruption and response. Paris, France: UNESCO. Retrieved from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Wang CH, Shannon DM, Ross ME (2013). Students' characteristics, self-regulated learning, technology self-efficacy, and course outcomes in online learning. *Distance Education*, 34(3), 302-323.
- Wang SK (2008). The effects of a synchronous communication tool (yahoo messenger) on online learners' sense of community and their multimedia authoring skills. *Journal of Interactive Online Learning*, 7(1), 59-74.
- Yavuzalp N, Bahcivan E. (2020). The online learning self-efficacy scale: its adaptation into Turkish and interpretation according to various variables. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(1), 31-44.
- Yıldız E, Seferoğlu SS. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim içi teknolojilere yönelik öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 33-46.
- Yokoyama S. (2018). Academic self-efficacy and academic performance in online learning: a mini review. *Front Psychol*, 9, 27-94.
- Yukselturk E, Bulut S. (2007). Predictors for student success in an online course. *Educational Technology & Society*, 10(2), 71-83.
- Zimmerman BJ. (2000). Self-Efficacy: An essential motive to learn. *Contemp Educ Psychol*, 25(1), 82-91.
- Zimmerman WA, Kulikowich JM. (2016). Online learning self-efficacy in students with and without online learning experience. *American Journal of Distance Education*, 30(3), 180-191.